

DE ZWARTE PANTER

Hoogstraat 70-74 • B-2000 Antwerpen

galerie@dezwartepanter.be • www.dezwartepanter.com

PANTERNIEUWSJES

Lente 2022

De tentoonstellingen van **Fred Bervoets**, *'Tomorrow is an other day.'* en **Michel Buylen**, *'Voorwoordelijk'*, lopen van 16 april t.e.m. zondag 26 juni. Zij starten tijdens het openingsweekend op zaterdag 16 en zondag 17 april van 11 uur tot 19 uur.

De galerie neemt deel aan het Antwerp Art Weekend tussen 26 en 29 mei 2022.

www.antwerpartweekend.be/

'Tomorrow is an other day' **Fred Bervoets**

Fred Bervoets (Burcht 1942) stelt onder de titel "Tomorrow is an other day" van 16 april tot 22 juni 2022 zijn recent werk (periode 2019 – 2022) tentoon in de Galerie De Zwarte Panter, die reeds van 1969 met hem samenwerkt. Bij die gelegenheid verschijnt tijdens de expo een nieuwe monografie over zijn werk met een tekst van kunsthistoricus em. prof. dr. Paul Huvenne. Uit zijn diepgaand essay drie typerende citaten:

"Fred Bervoets is 80 geworden. Zijn dies natalis is 12 mei 1942. Wat uitnodigt tot een terugblik op zijn indrukwekkend oeuvre. Maar Fred is nog volop bezig. Te bezig om nu al om te kijken. Te bezig met de noodzaak van het creëren. Geen tijd om stil te staan bij overzichten van zijn oeuvre. Wat hij heeft opgebouwd over al die jaren, en hij is er vroeg aan begonnen, is verworven. Net zoals zijn kennis en inzicht in het werk van zijn voorgangers en zijn greep op het metier voor hem verworven zaken zijn. Het maakte hem op latere leeftijd tot een inspirerende leraar. Dat wel. Gevierd door succesvolle oud-leerlingen die hem op de handen dragen. Maar het bracht hem niet de luwte om te berusten en het ontnam hem evenmin de drang om zichzelf heruit te vinden en zijn publiek te confronteren met wat hem bezighoudt." ... "Ook zijn recente werk is monumentaal en door de band muurvullend. Maar die wall-power geldt evenzeer voor zijn kleinere composities, met hun grafisch kluwen dat de kijker opzuigt in een labyrint van beelden en tekens. Het zijn werelden vol verhalen en anekdotes die zich laten lezen in de expressie van een samengebald beeld dat een en al uiting is van angst, koleire, tederheid en theater. Vaak gelijktijdig doodernstig en vol humor, vaak zelfspot." ...

"Later..." , zo waarschuwt Hugo Claus, zijn zoon in zijn Thomas-gedicht: "Later wordt uw leven een plakboek..." Als je te veel gevierd wordt is dat al te vaak een veeg teken omdat alles dan in feite voorbij lijkt. Niet zo bij Fred, die doorwerkt alsof hij nog niets gedaan heeft. Tomorrow is another day is zijn nieuwe motto, als antwoord op de stand van zaken. Alsof hij zijn kijk op de kunst nog in daden moet bewijzen. En het is alsof men nu pas gaat beseffen welke plaats hem toekomt."

'Gewoon Ongewoon' **Fred Bervoets** in museum De Reede

Naar aanleiding van de 80ste verjaardag van de kunstenaar wordt tevens een retrospectieve tentoonstelling van zijn grafisch oeuvre gerealiseerd door het dynamische museum De Reede te Antwerpen, dat onder de kundige leiding van Harry Rutten reeds schitterende exposities heeft gebracht. De expo heeft als titel "Fred Bervoets – gewoon ongewoon". In de catalogus komen teksten van Harry Rutten zelf, Paul Ilegems en Ernest Van Buynder. Kunsthistoricus Paul Ilegems was een collega van Fred Bervoets op de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen (KASKA) en volgt het werk van de kunstenaar reeds decennia.

Ernest Van Buynder heeft zich toegespitst op zijn grafisch werk. Uit zijn essay volgende alinea:

“Fred Bervoets manifesteert zich vooral sedert de jaren tachtig van vorige eeuw meer en meer als een *peintre-graveur*. Hij gebruikt de etstechniek niet als reproductiemethode, maar als zuiver expressiemiddel. Stuk voor stuk getuigen zijn vaak chaotische of soms verstilde, zwart-witte of kleurrijke werken van werkkraft en picturale gedrevenheid. De wereld die hij creëert, is een sterk autobiografische weerspiegeling van zijn eigen denk- en leefwereld. In feite zou men kunnen stellen dat bijna alle werken van Bervoets zelfportretten zijn. Zijn liefde voor de grafiek dateert reeds van zijn studententijd aan de Antwerpse Academie, waar hij trouwens zelf een gewaardeerd docent werd, en aan het Nationaal Hoger Instituut voor Schone Kunsten toen nog te Antwerpen gevestigd. De graficus René De Coninck, die vanaf 1946 docent gravure was aan de Antwerpse Academie heeft hier een stimulerende rol gespeeld. Fred Bervoets beheerst het métier en werkte dan ook nauw samen met meester-drukkers: vanaf 1970 tot heden met het etsatelier van Roger Van Akelijen, vanaf 1973 tot 1999 met het zeefdrukatelier van Roger Vandaele en vanaf 2000 met de lithografie-ateliers Rudolf Broulim en vanaf 2016 Atelier Hans Van Dijck. De bibliofiele edities die Fred Bervoets realiseerde, vooral met Marcel van Maele en andere schrijvers-dichters en essayisten als Hugues C. Pernath, Remco Campert, Jan Christiaens, Paul de Vree, Pjeroo Roobjee en Michel Oukhow werden eind 2018 getoond in de schitterende expositie “*Schilders & schrijvers – vijftig jaar Galerie De Zwarte Panter in druk – 1968-2018*” die plaats vond in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience te Antwerpen.”

info@museum-dereede.be Ernest Van Dijckkaai 7. Van 27 mei tot en met 5 september.

“*Herinneringen en sequenties*” Werk van Fred Bervoets is ook te zien in deze grafiekexpo in cultuurhuis de Bijl te Zoersel van 1 april tot 24 april 2022, met als curator de kunstenaar Chris Van der Veken (www.zoersel.be).

Het “*Lieu d’Art et Action Contemporaine*” (LAAC) van Duinkerken (F) is een mooi museum voor moderne en hedendaagse kunst, dicht bij het strand, met een rijke verzameling van COBRA tot heden. Nu is de collectie van Maurice Verbaet er te gast, onder de titel “*Belgitudes*”, met werk van onder meer Fred Bervoets, Hugo Claus, Tapta en Yvan Theys (www.musees-dunkerque.eu).

Het Felixart Museum te Drogenbos brengt van 3 februari tot 25 september 2022 de collectie Thomas Neyrinck onder de titel “*Van privé naar publiek – van sentiment naar lyrische expressie*”. Thomas Neyrinck (1924-2010), mecenas en kunstverzamelaar, schonk zijn kunstverzameling die hij sinds de Tweede Wereldoorlog opbouwde aan de Koning Boudewijnstichting, zodat ruim 700 naoorlogse kunstwerken van voornamelijk Belgische kunstenaars publiek werden. In het Felixart Museum wordt in dat kader werk getoond van onder meer Fred Bervoets en Serge Vandercam (www.felixart.org).

“*Ysbrant. Gloeiend doek nooit geblust. Theater, film en opera in het oeuvre van Ysbrant.*”

Deze expo is een hommage aan de veelzijdige kunstenaar Ysbrant Van Wijngaarden (1937-2021). Bij die gelegenheid verscheen een nieuwe publicatie “*Ysbrant. Gloeiend doek nooit geblust*” van samensteller / curator Frank Herreman. Het boek bevat ook de dvd van de film. Cultuurcentrum De Borre te Bierbeek. Deze tentoonstelling is nog te bezoeken tot en met 30 april 2022 (www.ccdeborre.be).

De tentoonstellingen van **Frieda Van Dun**, ‘*Alles stroomt*’ en **Kiro Urdin**, ‘*Tabula Rasa*’ lopen nog tot en met zondag 10 april.

PANTERNIEUWSJES

Lente 2022

'Making my Past' van Michel Buylen

Zijn werk kent veel voor-, maar ook tegenstanders. De vraag is: wie kijkt goed en wie niet? Dat is de hamvraag bij elk oeuvre. Bij Michel Buylen stelt zich dat pertinent

In het Museum van Deinze en de Leiestreek (Mudel) liep deze zomer de tentoonstelling *'Making my Past'* van de Gentse beeldend kunstenaar Michel Buylen (1953) met tekeningen en vooral schilderijen die Buylen de voorbije veertig jaar heeft gemaakt. Eerst werkte hij met inkt en kleurpotlood (enkele werken in dat genre zijn te zien), in 1986 schakelde hij over op acrylverf op paneel.

Zoals de titel suggereert is Michel Buylen een hedendaags kunstenaar, maar denkt hij graag in het verleden, met een groot respect voor de Vlaamse, Engelse en vooral Franse Oude Meesters. Buylen schildert portretten, marines, stillevens, landschappen, fauna en flora, naakten, in wat op het eerste gezicht *'fijnschilderen'* of hyperrealisme lijkt. Maar elk werk, in welk genre dan ook, draagt vaak een shift in zich, door net van dat realisme af te wijken, met het toevoegen van een detail, vaak in goudverf. Buylen plaatst een naakt lichaam graag in een landschap of waterpartij, waarbij het ene niks met het andere te maken heeft, maar net door die combinatie ontstaat er een zeker onbehagen, een beladen sfeer.

Buylen is een observator van de kleinste details: een schelp of waterbubbel in het zeewater dat aanspoelt, een puistje of moedervlek op de huid van een naakt, *'the eye of the beholder'* in een portret. Hij kiest voor de schoonheid van de imperfectie. Buylen vertrekt altijd van een foto, op zich al een bewerkelijk gegeven, en zorgt dan in zijn schilderproces voor een doorgedreven transformatie.

Van Eyck-specialist Maximiliaan Martens (Ugent) schrijft in de catalogus: *'Het schilderij is niet zomaar een doorgedreven mimesis van de oorspronkelijk gefotografeerde werkelijkheid. Die nieuw gecreëerde realiteit wordt door wie niet de moeite doet of niet in staat is om nauwkeurig te observeren, al te makkelijk met het vermeende vertrekpunt verward. Dat laatste is dan nog niet eens bekend, want de kunstenaar heeft zijn werkfoto's nooit geëxposeerd.'*

Een opmerkelijk fenomeen is hoe Buylen water schildert: een oprijzende golf, het rimpelen van een vijver, het water in een zwembad. Ik heb er nooit vat op gekregen, maar Martens verwoordt het eenvoudig: *'Buylen beseft, net als Van Eyck, dat water enkel vormelijk gedefinieerd kan worden door de optische refractie van licht en de reflectie van omgevingsobjecten.'*

In de doorwrochte hoofdtekst in de catalogus voegt ex-KMSKA-directeur Paul Huvenne daar aan toe: *'Ik hoef Michel Buylen niet te vragen wat hem bezielt om in de eenentwintigste eeuw nog te schilderen met de precisie van de maker van het Lam Gods. Zijn werk beoogt een andere werkelijkheid. Buylen is hedendaags, alleen al daardoor is zijn kunst fundamenteel anders van aard. Maar hij schuwt de traditie niet.'*

Buylen is een romanist, afgestudeerd aan Ugent, en als kunstenaar een autodidact, hij volgde geen kunstacademie. Maar zijn kennis van de kunstgeschiedenis en de literatuur, met een grote voorliefde voor de Franse variant, is fenomenaal. Dat vormt de esthetische en ideologische basis van zijn oeuvre. Het naakt is daarin een belangrijk existentieel gegeven, zoals het dat in de hele kunstgeschiedenis was. In

het boek 'Michel Buylen' schreef ik in 2004: 'Toen Buylen rond 1985 met zijn 'bloten' begon wou hij absoluut dat existentiële beklemtonen. Een zin die hem toen sterk beïnvloedde was van Stéphane Mallarmé, "la chair est triste, hélas!". Dat refereert aan de gedachte: het bloot is de existentiële ervaring waarmee de toeschouwer bewust wordt van zijn eigen eindigheid.'

Als criticus had ik het vaak moeilijk met die vele naakten en bloten, zeker in de opdrachtportretten die hij geregeld maakte en maakt. Niet uit pudeur, maar om de keiharde metaforische zeggingskracht. Ik besef meer en meer dat dit aan mezelf ligt, en niet aan de kunstenaar. Buylen is een beredeneerd, soms uitdagende virtuoos die de rollen omdraait: zie ik wat jij ziet? Om nog eens Paul Huvenne te citeren: 'Buylen schildert met grote argwaan voor excentrieke effecten waarop mode en hypes drijven. Die leiden ons immers af van wat we echt zouden moeten zien.'

Ondergetekende volgt het oeuvre van Michel Buylen al dertig jaar. De kunstenaar heeft een kleine, maar koppige kring van bewonderaars en verzamelaars, maar in de bredere kunstscene is hij nooit echt doorgebroken. Zoals Paul Huvenne het raak omschrijft: 'Michel Buylen heeft zijn oeuvre opgebouwd op een moment dat de musea voor hedendaagse kunst door de pleinvrees van hun curatoren voorbij zijn gegaan aan een complete generatie moderneren die niet in hun conceptuele vertoog pasten.' Dat is schilders als Jan Vanriet, Fik Van Gestel, Karel Dierickx en vele anderen ook overkomen. Misschien moet daar eens over nagedacht worden.

Marc Ruyters
Website "H"art, 03-08 2021

Naar aanleiding van de retrospectieve in het Museum van Deinze en de Leiestreek verscheen het gelijknamige boek uitgegeven door Hannibal Books met teksten van Paul Huvenne, Wim Lammertijn en Maximiliaan Martens waarin meer dan honderd werken uit de hele carrière van Michel Buylen bij elkaar zijn gebracht. De publicatie is verkrijgbaar aan 39,50.

Een bibliofiele editie, Making My Past, beperkt tot 15 exemplaren, werd uitgegeven door de Vrienden van De Zwarte Panter, vormgegeven door Thomas Soete en uitgevoerd door Boekbinderij Jansen.

Deze editie bevat een originele kleurpotloodtekening L'Œil de Steph door Michel Buylen.

De prijs bedraagt 800 € en kan gestort worden op rekening IBAN: BE96 0682 0095 2705 van vzw Vrienden van De Zwarte Panter. Enkele exemplaren zijn nog beschikbaar.